

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINA — JURISPRUDENȚA — LEGISLAȚIUNE — ECONOMIE POLITICĂ — FINANȚE

DIRECTOR: D. ALEXANDRESCO

PRIM-REDACTOR: I. N. CESĂRESCU

ABONAMENTUL

pe an 30 lei; 6 luni 16 lei; 3 luni 8 lei

Studentii plătesc pe jumătate

Străinătatea: 40 lei pe an, 20 pe 6 luni

A P A R E

de două ori pe săptămână sub redacțiunea unui comitet

Abonamentele se plătesc tot-d'a-una înainte

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA

BUCUREȘCI

6, Splaiul Brâncoveanu Voevod, 6

Vis-à-vis de Palatul Justiției

S U M A R :

Concluziunile d-lui procuror St. Stătescu asupra motivului întâi, în afacerea recursului Zoe Slătineanu cu N. Rotman și I. G. Lenș Slătineanu.

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ :

Inalta Curte de casație și justiție, s. II: Zoe Slătineanu cu N. Rotman și I. G. Lenș Slătineanu, cu o Observație de d-l D. Alexandrescu.

Curtea de apel din București, s. I: Zoe Slătineanu cu N. Rotman și altul.

Idem: Paulina Arion cu Zoe și Jean Lenș Slătineanu.

Judecătoria ocolului Topolog, jud. Argeș: Ion Tache Petre cu Ștefan Ionescu și d-na Iulia Erculescu, tutoarea legală a casei defunctului G. Panaitescu.

Informațiuni.

CONCLUZIUNILE

D-lui Procuror St. Stătescu asupra motivului întâi, în afacerea recursului Zoe Slătineanu cu N. Rotman și I. G. Lenș Slătineanu

Sedința de la 8 Februarie 1902

Inaltă Curte,

Motivul al treilea dar întâiul, dezvoltat de partea recurentă, aduce în judecata Domniilor-voastre, de odată, două chestiuni de opotrivă egale, atât ca însemnătate juridică, cât și ca dificultate de rezolvat; Intr'adevăr acest motiv este ast-fel formulat în substanță:

«Condițiunea ilicită sau imorală într'un act de donațiune, anulează ea donațiunea sau se anulează pe sine singură? sau mai bine zis: o asemenea condițiune se consideră ca cum nu ar fi scrisă în act? sau anulează actul întreg?»

În speță, însă, acest motiv nefiind propus la instanța de fond, adversarii recurenteii opun inadmisibilitatea acestui motiv, pe considerațiunea că el ar constitui o cerere nouă, cererea de nulitate a actului de donațiune, lucru ce nu se poate face nici chiar în apel, necum înaintea acestei Inalte Curți.

Iată, așa dar, o a doua chestiune delicată, ce trebuie să o examinăm mai înainte de a ajunge la fondul motivului însuși, pentru a-i examina valoarea;

Inaltă Curte,

Este constant, este în afară de ori-ce controversă, că se poate invoca pentru prima oară înaintea acestei înalte instanțe, ori-ce motiv, care de și nu s'a invocat la instanțele de fond, el constituie o

chestiune așa zisă de ordine publică; Nu este însă nică-erî definit ce trebuie să înțelegem anume printr'o chestiune care ține de interesul general ca fiind ast-fel de ordine publică, și din acest punct de privire, controversa este însemnată; Așa, în speță, este vorba de clauza care oprește ca obiectul donațiunii, să fie urmărit; Or, în doctrină, se zămisabiltatea, se consideră că ține de ideea alienabilității, și prin urmare prohibițiunea de a se sezișă un bun este considerată ca făcând parte din aceeași categorii de clause, ca și prohibițiunea de a aliena; așa că controversa este aceeași, și anume:

Inalienabilitatea și în consecință, inezisabilitatea, constituiesc ele tot-d'a-una o chestiune de ordine publică? sau numai în anume casuri?

De aci mare neînțelegere, și multe distincțiuni între autori;

Unii susțin că în ori-ce cas, clauza inalienabilității trebuie să se considere ca o chestiune contrarie legilor și ordinii publice, care vrea fără îndoială posibilă, ca bunurile ce sunt în comerț să fie continuu circulabile;

Alții din contră, fondându-se pe diverse considerațiuni conchid că inalienabilitatea perpetuă trebuie să se țină ca constituind o chestiune de ordine publică sau contrarie legilor, iar nu și inalienabilitatea temporală.

În speța noastră, însă cred că această controversă o putem evita, punând discuțiunea pe un alt teren și anume:

În drept, nu face nici o dificultate chestiunea de a se ști, dacă se poate propune direct înaintea Curței de casațiune, ori-ce cerere care de și nu a fost propusă la instanța de fond, constituie totuși o chestiune cum o numește doctrina franceză «*de pur droit*», adică o chestiune pentru resolvarea căreia judecătorul nu are nevoie de nici o nouă verificare de fapte. Or chestiunea noastră, este, fără îndoială, o chestiune curat de drept, de oare-ce judecătorul nu are nevoie de nici un examen al faptelor, el nu are, dacă mă pot exprima ast-fel, nici să asculte ce spun părțile, el nu are de cât să ia actul care face obiectul procesului și să-l citească, pentru ca imediat să se poată lumina asupra valorii lui față cu legea; El găsește că este un act valabil, autorisă mai departe discuțiunea procesului, iar dacă din contră crede că din modul cum este el redactat, este atins, de o așa nulitate în cât valoarea lui nu poate fonda acțiunea, oprește aci pe părți și debutează pe reclamant.

Prin urmare, judecătorul de fond are în aceste

cazuri, nu numai dreptul, dar chiar datoria ca să procedeze în prealabil la un asemenea examen și să hotărască, chiar de oficiu, asupra valorii legale a actului, același drept, cred deci că-l are însuși și această Înaltă instanță, chiar dacă nu se ridică incidentul de către partea interesată, și cu atât mai mult când i se cere de a dreptul să dea această judecată (Crépon, V 2, p. 205, No. 823).

Odată rezolvată, sau mai bine zis, evitată această primă dificultate la care a dat naștere primul motiv, să înaintăm la examenul motivului însuși.

Motivul presupune, motivul primește a zice, că clauza inezisabilității așa cum e scrisă în act, constituie o condițiune de așa natură că ea trebuie să anuleze chiar actul întreg, și deci cu această premisă introdusă în instanță de chiar partea recurentă care este însuși autorul actului, avem să cercetăm care este, față cu legea noastră, efectul unor astfel de condițiuni?

În Codul frances se știe, că există art. 900, care e special la testamente și donațiuni, și după care se anulează numai condițiunile, iar la contracte se află art. 1172 care stabilește teoria opusă, după care o astfel de clausă anulează totul, iar nu numai clauza în chestiune;

La noi, legiuitorul nu a urmat exemplul Codului ce-i servea de model, căci nu a reprodus textul art. 900, dar a păstrat pe acela al art. 1172 în art. 1008; De aci controversa:

În lipsă de discuțiuni în Corpul legiuitor, în lipsă de vre-o expunere de motive asupra acestei situațiuni, nu rămâne de cât să cercetăm, nu care este, ci care a putut să fie rațiunea pentru care legiuitorul nostru a suprimat dispozițiunile art. 900 frances? A făcut el aceasta pentru a regula testamentele și donațiunile după principiile puse la contracte? Sau din potrivă a suprimat acest text ca inutil, lăsând pe judecător liber să judece cum va vedea că se prezintă faptele?

Înaltă Curte,

Un lucru este cert, și de aci cred că trebuie să nu ne depărtăm pentru a avea baza sigură în discuțiunea chestiunei:

Este că legiuitorul român ca și cel frances, a arătat în termeni destul de formal, că înțelege a nu despărți, ca teorie generală, testamentele de donațiuni; Este că legiuitorul român ca și cel frances nu numai că nu le-a despărțit între dăsele, dar sub unul și același titlu a înglobat la un loc testamentele și donațiunile, lăsând contractele de o parte sub un titlu următor;

Așa cartea III a Codului nostru, care se ocupă: «*Despre diferite moduri prin care se dobândește proprietatea*» după ce în titlu I vorbește și reglementează succesiunile, tratează în titlu II «*Despre donațiuni între vii și despre testamente*», iar în titlu III așază regulile «*Despre contracte sau convențiuni*».

Nu este oare, destul de limpede spus, că legiuitorul nostru nu a avut de loc gândul de a amesteca, testamentele și donațiunile cu contractele sau convențiunile?

Nu este, mai mult de cât atât, nu este oare cert că legiuitorul român a legat soarta testamentelor și a donațiunilor de niște reguli speciale și comune lor, în afară de cele sub care a înțeles să așeze contractele sau convențiunile? Evident că da. Apoi

atunci din ce, și de unde putem pune, acestor acte juridice, regulile de la o altă, cu totul altă clasă de acte? Dar să mergem mai departe:

Diversele capitole, și sunt destule, în care se subdivide titlul II, vorbește continuu și nedespărțit de donațiuni și de testamente; Așa în afară de primul capitol care se ocupă de dispozițiuni generale, urmează capitolul II care asemenea vorbește: «*Despre capacitatea de a dispune sau de a primi prin acte între vii sau prin testamente*», capitolul IV în care stă scris o serie de dispozițiuni comune testamentelor și donațiunilor, și în fine chiar ultimul capitol al acestui titlu pune la o altă regulă de donațiuni și de testamente, fără ca nicăieri, vre-un cuvânt sau vre-o aluziune la regula suprimată din art. 900 frances sau la cele prescrise de art. 1172 fr. sau 1008 rom.

Să lăsăm însă, numai ca înregistrat, argumentul de până aci expus, să abordăm fondul lucrului însuși, și să ne întrebăm în definitiv: Dar ce este o donațiune, în realitatea lucrului, căci despre testamente nimeni nu poate să nu recunoască că numai contract nu se poate considera?

Dacă citim primul articol cu care începe titlul nostru, vedem imediat că donațiunea ca și testamentul este «*un act de dispozițiune cu titlu gratuit*» căci formula textului este următoarea:

«Nimeni nu poate dispune de avutul său, de cât cu formele prescrise de lege pentru donațiuni între vii sau prin testamente».

Cea ce însă este de natură a ne da toată lumina de care, cred, că avem nevoie pentru rezolvarea chestiunei noastre, este textul articolului următor și al doilea de sub titlul nostru; Acesta este art. 801.

Când s'a alcătuit proiectul Codului civil frances s'a crezut necesar să se pue un text anume în care să se definească ce este donațiunea, este ea un act pur și simplu de dispozițiune gratuită, sau este un contract propriu zis? De și în precedentul articol se spusese destul că «este un act prin care cine-va putea dispune de avutul său cu titlu gratuit, ca și testamentul, totuși s'a redactat un articol special sub numărul 894 în care se zicea că: donațiunea este un contract. . . .»

Când, însă, în consiliul ținut sub președenția lui Napoleon s'a citit acest text, cel d'întâi care s'a ridicat să protesteze contra acestei definițiuni a fost însuși președintele acestui corp legislativ, cerând să se înlocuească acel cuvânt, pentru că nu crede că o donațiune se poate numi un contract....

Admiratoriul marelui General, a găsit și aci, este adevărat, ocaziunea de a cânta laude geniului, ce vedea în Napoleon, relevând și cu această ocaziune puterea de pătrundere a oricărei chestiuni ce i se punea înaintea marelui sale inteligențe, dar faptul rămâne:

Malville se ridică și propune redacțiunea actuală, primită fără discuțiune de toată asistența, rămânând stabilit că donațiunea este un act iar nu un contract; Iată dar, așa putea zice, destul, pentru a învedera că donațiunea nu e în adevărata accepțiune a cuvântului un contract.

Urmașii lui Malville și ai lui Napoleon însă, nu s'au dat bătăuți, ei au continuat a susține că redacțiunea din proiect, este mai conformă adevă-

ruului juridic, de cât textul final, și de aceea controversa subsistă încă; Cu toate acestea lucrul este egal cu privire la speța noastră, căci chiar dacă în realitate donațiunea în modul în care se formează, se apropie mai mult de un contract de cât de un testament pentru că se cere acceptarea donatarului, adică concursul voințelor, nu cu aceasta se rezolvă chestiunea ce ne preocupă; Chestiunea noastră este următoarea:

Ce a înțeles legiuitorul român când a suprimat textul art. 900? a înțeles el să pue testamentele și donațiunile coprinzătoare de condițiuni ilicite sau imorale sub regula la care a supus contractele, sau a înțeles a le păstra altă regulă specială și care anume?

Or, așa pusă chestiunea, nu ved de cât un singur răspuns: și acesta e următorul:

De vreme ce legea nu a despărțit donațiunile de testamente, și de vreme ce la testamente controversa nu e posibilă, urmează să conchidem că legiuitorul român nu a putut suprima art. 900 pentru a considera regula de drept comun aceea de la contracte, căci testamentele nu primesc această situație; Dar în fine cred că chiar ca teorie, în scara diferitelor raporturi juridice, putem zice cu destul temei, că donațiunile ocupă mijlocul unei linii în care la cele două extremități ar sta, testamentele de o parte și contractele propriu zise de cea-laltă parte, și că în tot cazul, dacă ar fi să facem să basculeze această linie, donațiunile ar înclina cu mult mai ușor spre partea testamentelor, de cât spre aceea a convențiunilor; Și nu cred că este nevoie de o mai întinsă dezvoltare a unui ast-fel de «*pentru ce?*».

Dar, încă odată, căci nu pot găsi că repet în destul acest punct care cred că formează adevărata și singura bază sigură a soluțiunei în chestiunea noastră: Legiuitorul român ca și cel frances a spus în destul, că nu înțelege să desfacă testamentele de donațiuni, și că de oare-ce în nici un cas testamentele nu se pot reglementa după principiile de la contracte, în această privință, câtă să aplicăm mai bine aceeași regulă și donațiunilor;

Înaltă Curte,

De sigur nu este destul să zicem: nu se poate să fi vrut legiuitorul nostru să reguleze testamentele și donațiunile, numai asupra acestui singur punct, după principiile așezate la contracte, când printr'un șir de dispozițiuni a reglementat în lung și în larg aceste acte juridice; Sunt peste 140 de articole care tratează chestiunea testamentelor și a donațiunilor sub un singur titlu, cu subdiviziia în atâtea capitole și secțiuni; Se vorbește chiar de diverse clause care ar face caduce, revocabile, nule sau anulabile, atât testamente cât și acte de donațiuni fără ca nimic scris, nimic nici chiar în aluziune, din care să se vadă, că numai asupra clauselor puse în revoltă cu ordinea publică, cu legea, sau bunele moravuri, ar fi vrut să le lase a se supune la legea contractelor, donațiunile singure, sau ceea ce este și mai puțin de crezut împreună cu testamentele;

Nu este, dicem, destul a susține că aceasta nu se poate, datorita unui interpret este de a arăta încă, și ce se poate, adică care e sistemul legii dacă acela nu a putut fi;

S'a susținut însă, și aceasta era și părerea exprimată, în cele din urmă, de mult regretatul Degrea, s'a susținut că prin faptul că legiuitorul român, a suprimat dispoziția art. 900 frances, cu aceasta ar fi înțeles ca să lase dreptul comun și anume:

Donațiunile, care se aseamănă în ceva cu contractele, să fie regulate după regula art. 1008 de la contracte, iar testamentele să continue a fi supuse la aceeași normă ca și Codul frances, adică clausele nule să se considere nescrise;

Or, acest sistem, ni se pare, că este și mai puțin de admis, de cât acela care l'am expus mai sus combătându-l; Într'adevăr pe ce ne am putea întemeia să credem că legiuitorul a făcut această distincțiune, când a suprimat complet o dispozițiune, care asemeni nu distingea între soarta donațiunilor și aceea a legatelor, și mai ales când, dacă această distincțiune are un temei oare-care pentru a explica lucrul în ce privește donațiunile, ea este fără îndoială cu desăvârșire lipsită de fundament, în ce privește testamentele; Înțelegem teoria care susține, că prin suprimarea textului frances, legiuitorul a vrut să le aplice regula unică, aceea de la contracte, de și după cum am arătat, nu cred ca acesta a fost sistemul autorilor Codului nostru, dar, în fine, este o teorie care se poate pricepe mult mai ușor, de cât aceea de a dice, că pentru testamente, să aplicăm o dispoziție în contra căreia legiuitorul s'a arătat destul de formal ostil, suprimând-o;

Dar mai sunt argumente, și credem foarte puternice, care nu trebuiesc lăsate de o parte în interesele soluțiunei ce căutăm; Să ne explicăm:

Legiuitorul român, alcătuind noul Cod, de sigur că a avut în vedere și obiceiurile țării, cum și regulile care guverna materia, în momentul, când în cabinetul său, făcea această inovațiune de lege. Așa, dacă art. 900 a fost la francesi produsul epocii din marea revoluțiune; dacă Barère a putut spune în corpul legislativ că noul text însemnează că legiuitorul crede util a se pune de a supra voința testatorilor și a donatorilor, care ar voi să pue actelor lor de liberalitate, condițiuni care nu se mai împacă cu cerințele spiritului de egalitate în fața legilor, la noi nu poate rezista un ast-fel de argument; Astăzi însă, nici francesii, numai înțeleg, și nu găsesc că mai poate sta în Cod, dispoziția acestui text, și când zic astăzi, înțeleg a vorbi de o epocă când autorii Codului român lucrau la opera lor; În afară de aceasta s'a dis, și nu de sigur fără cuvânt, că aceia care au lucrat la traducerea Codului frances în cel român, au stat în cabinetul lor ținând Codul Napoleon într'o mână și tratatul lui Marcadé în cea-laltă; Ei bine credem, că tocmai pentru că membrii consiliului nostru de stat, urmau de aproape toate criticele lui Marcadé, au suprimat tocmai în sensul nostru, dispoziția art. 900, căci Marcadé spune curat că nu găsește explicația existenței în Codul frances, a acestui text, după cum critica și textul art. 1172 sau 1008 rom. de la contracte; Dar nu numai Marcadé, ci majoritatea doctrinei și a jurisprudenței, critica și au criticat tot-d'a-una, aceste dispozițiuni, pe motivul simplu, că nu prin textele prefixe și de dispozițiune generală se poate hotări la un fel pentru toate testamentele, do-

națiunile și contractele, ci după speță și în fapt, se cuvine a vedea, care a fost intențiunea principală a testatorului, donatorilor sau a părților contractante; Și prin urmare dacă clauza imorală, ilicită etc. se va găsi că constituie cauza determinantă în facerea actului, atunci nimic nu poate rămâne valabil, iar din potrivă dacă acea clauză se va putea considera ca secundară în voința autorului, ea se va anula singură, se va considera ca și cum nu ar fi fost scrisă în act, executându-se numai restul ce rămâne valabil. Acesta cred că a fost ideea ce a adoptat și legiuitorul român.

În Franța ca și în Belgia, cu toată claritatea art. 900, s'aunulat de atâtea ori actul întreg de testament sau donațiune, acolo unde s'a găsit că autorul a vrut să nu rămâne nimic valid, dacă acea condiție la care ținea în special, se va anula; iată cea mai bună critică adusă art. 900, ea consistă în călcarea lui de însuși magistratura țării pentru care anume era scris;

Dar este mai mult de cât atât;

În momentul când se redacta Codul actual, era în Muntenia ca Cod civil, legea lui Caragea, și această lege este exact aceea ce este și Codul actual, adică: la testamente și donațiuni nu se vorbea nimic iar la contracte, clauza anula contractul cu totul; Or, jurisprudența Înaltei Curți ne arată cel puțin pentru testamente, pe cât am putut căuta (V. Cas. 1864, B. p. 326; Cas. 1865, p. 543) că condiția nulă se consideră ca nimica și actul rămâne pentru rest valabil acolo unde în fapt se judecă că așa trebuie să fi fost, în intenția părților;

În resumat deci, vom dice:

Orî care ar fi elementele care ar putea întemeia credința că donațiunile sunt sau se aseamănă cu contractele, ele sunt în tot cazul și mai mult în asemănare cu legatele, căci ca și acestea ele sunt în tot-d'a-una avantagiări făcute persoanei căreia se adresează; Dacă legea cere pentru perfectibilitatea donațiunii, acceptațiunea formală din partea donatarului, este ca să impue o formalitate mai mult, o întârziere și o prelungire de timp care să oprească eșirea bunurilor din proprietatea donatorului, și prin urmare o garanție pentru moștenitorii legitimi, pe care îi vede cu un ochiul mai protector, și asupra cărora îndește o mână mai bine-voitoare;

Dar donațiunea, în definitiv, nu este de cât un legat făcut din viață, precum un testament care constituie un legat nu este de cât un act de donațiune care se execută după moartea autorelui; de aceea jurisprudența acestei Înalte Curți a rezolvat această chestiune tot în sensul, că după circumstanțele de fapt, o clauză nulă dintr'un testament sau o donațiune, va anula actul întreg sau se va considera ca nescrisă, după intenția presumată sau exprimată a părților V. Cas. 1884 Bul. p. 285 și 407 asemenea Cas. 1901 Maiu 7 No. 118 această din urmă decizie este dată tocmai cu ocazia unui recurs făcut în speța ce se judecă astăzi, fiind același act cu aceeași clauză nulă, ne diferând de cât persoana fizică a părții defendoare, care era alta.

Așa dar, dacă legiuitorul nostru, nu a pus în materie de testamente și de donațiune, nici o regulă fixă în privința efectului nulității condițiilor ilicite, imorale etc., a fost pentru ca să lase judecătorului să rezolve după împrejurări, în fapt, dacă

o asemenea clauză trebuie a se considera ca ne scrisă, sau dacă anulează întreaga dispoziție, întregul act de testament sau donațiune.

Dar pe lângă toate considerațiunile pe care mi pot întemeia, cred, această convingere, să mi dea voie această Înalță Curte, să adaug, că nu numai doctrina, nu numai jurisprudența, ele singure, ne oferă argumente temeinice și destule pentru a sprijini părerea ce am susținut, dar mai putem invoca asemenea și o operă de legiuitor, ultima și cea mai reputată, care a consfințit în texte formale regulile sistemului ce credem că este cel mai bun.

Codul german, sub titlu II, adică în partea care se ocupă de dispozițiuni generale în art. 133 hotărăște: În interpretarea intențiunii cată să se vadă voința adevărată iar nu sensul literal al cuvintelor. Iar art. 139 dice: «actul juridic nul pentru o parte este nul pentru tot, afară numai dacă nu se găsesc că ar fi fost făcut și fără partea nulă».

Iar la materia testamentelor și-a luat din nou grijea să zică: (v. art. 2195) caducitatea sarcinei nu atrage nulitatea liberalității de cât dacă se poate crede că fără acea sarcină nu s'ar fi făcut liberalitatea.

La donațiuni, Codul German, este adevărat, că le a despărțit de testamente și le a reglementat așezându-le printre contracte, dar nu e nimic pus ca regulă specială, asupra nulităților, așa că în ceea ce privește donațiunile se va aplica regulile generale de la art. 133, 139 după care apăsarea în fapt are să hotărască care a fost voința autorului, sau cu alte cuvinte, acest Cod a ascultat de criticele ce se făceau Codului frances și a lăsat în toate cazurile ca judecătorul să aprecieze.

Pentru toate aceste considerațiuni cred că această sistem este de adoptat față cu legea noastră și de aceea cred că în realitate motivul acesta e nefondat.

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTITIE, Secția II

Audiența de la 8 Februarie 1902

Președenția D-lui N. MANDREA, Președinte

Zoe Slătineanu cu N. Rotman și I. G. Lenș Slătineanu.

Donațiune.—Caracterul ei în raport cu legea.—(Articolul 942 Codul civil).

Donațiune dependente de o clauză ilicită.—Dacă desființează donațiunea sau numai clauza ilicită de care donațiunea atârână.—(Art. 1008 din Codul civil).

Motiv întemeiat pe violarea unui text de lege sau principiu de drept.—Dacă se poate propune direct în casație.

1. Donațiunea, neputând lua ființă de cât prin concursul de voință a donatorului și a donatarului, ea, întrunește toate caracterele unui adevărat contract ast-fel cum este definit prin art. 942 din C. civ.

2. Art. 1008 din Codul civil, desființând veri-ce contract care este dependente de o clauză ilicită, această regulă urmează a se aplica și donațiunilor ce se găsesc subordonate unor asemenea donațiuni.

3. Curtea de casație este în drept a exercita controlul său, veri de câte ori este vorba de violarea unor texte de lege sau principiu de drept ce judecătorii sunt ținuți a aplica fără deșteptarea părților litigante, când ele, fie din neglijență, fie din neștiință

omit a invoca asemenea violațiunii său principii de drept la instanța de fond.

Decisiunea 56/902.—Casată, în urma recursului făcut de Zoe Slătineanu, decisiunea Curții de apel din București, s. I cu No. 24/901, (*) dată în proces cu N. Rotman ș. a.

Curtea,

Ascultând citirea raportului făcut în cauză de d. președinte N. Mandrea;

Pe d-nii avocați C. G. Dissescu și C. C. Arion în dezvoltarea motivelor de casare;

Pe d-nii avocați P. Missir și Em. Pantazi în combateri, și

Pe d. procuror de secție St. Stătescu în concluzii fiind un interzis în cauză.

Deliberând,

Asupra motivului III de casare:

«Violară art. 1008 Cod civil.

«În ipotesă că am constituit un uzufruct iar nu o rentă, dacă clauza de inalienabilitate și neurmăribilitate este isbită de o nulitate de ordine publică, atunci este nulă însă și dania de mine făcută, căci condițiile ilicite anulează ori-ce convenție oneroasă sau gratuită și numai cel mult în legate pot fi presupuse nescrise».

Având în vedere recursul făcut de Zoe Slătineanu în contra decisei Curței de apel din București, s. I. cu No. 24 din 1901;

Având în vedere că prin această decisiune, instanța de fond validează poprirea făcută de N. Rotman, în mâinele recurenței, a sumei de 30000 lei, ce sus-numita recurentă urma a plăti, în virtutea unei donațiuni din 1871, fiului său Ioan G. Lenș, debitorul lui Rotman;

Având în vedere că, pentru a valida această poprire, instanța de fond stabilește:

Că, de și Zoe Slătineanu prin actul de donațiune din 1871 dăruise fiului său o sumă fixă de 2000 galbeni, ce trebuia a se lua anual din venitul moșiei Lissa, sub condițiunea expresă de a nu se putea urmări de creditorii donatarului, totuși această donațiune nu avea de obiect o rentă viageră pentru a se constitui sub condițiune de a nu fi urmărită, ci avea de obiect o parte din uzufructul sus-zisei moșii, prin urmare un drept real, ce nu poate fi subordonat sub nici un cuvânt condițiunei de a nu fi înstrăinat sau urmărit;

Că o asemenea clausă, alipită pe lângă o donațiune de uzufruct, constituie o clausă ilicită, nu poate produce nici un efect și urmează a fi considerată ca nescrisă;

Că deci donațiunea, făcută de Zoe Slătineanu fiului său, trebuind a fi considerată ca o donațiune pură și simplă, creditorii donatarului pot urmări în mâinele donatoarei sumele ce aceasta datorește în virtutea donațiunei;

Considerând că de se va păstra ipoteza admisă de instanța de fond și fără a cerceta întru cât este fundată în drept teoria absolută, după care în nici într'un caz nu se poate constitui ca rentă viageră uzufructul unui imobil sub condițiunea de a nu fi cedat sau urmărit, totuși chiar în această ipoteză soluțiunea procesului atârnă de la cestiunea de a se ști, care este efectul unei condițiuni ilicite asupra unei donațiuni subordonată unei asemenea condițiuni, căci dacă clauza ilicită ar avea de efect să desființeze însăși donațiunea pe lângă care este alipită, apoi în specie poprirea făcută de N. Rotman în mâinele donatoarei, Zoe Slătineanu, ar lipsi de obiect;

Considerând că, după art. 1008 C. civil, condițiunea imposibilă, sau imorală, sau oprită de lege, desființază convențiunea ce depinde de dânsa;

Considerând că legiuitorul, stabilind acest principiu, a avut de scop a face să se respecte voința părților contractante în întregul ei, când actul juridic intervenit între ele se poate realiza, și a despuia de ori-ce efect legal acel act, când dânsul nu se poate executa

în întregul lui, din cauza condițiunei imposibilă sau ilicită de care el atârnă;

Că dacă aceasta a fost intențiunea legiuitorului, regula prescrisă de art. 1008 C. civ. constituie un principiu general ce trebuie a se aplica fără deosebire la ori-ce contract, fie el sinalagmatic sau unilateral, fie el oneros sau cu titlu gratuit, căci această regulă de logică, ce decurge din natura lucrurilor, cărmuiește întreaga materie a convențiunilor și nu există în această materie nici un text expres de lege care să deroage la acest principiu;

Considerând că donațiunea neputând lua ființă de cât prin concursul de voință a donatorului și a donatarului, ea întrunește toate caracterele unui adevărat contract, ast-fel precum contractul este definit prin art. 942 din Codicile civil;

Că dacă într-adevăr donațiunea nu ar constitui un contract în ochii legii, nu s'ar pricepe pentru ce legiuitorul a cerut acceptațiunea donatarului și capacitatea lui în momentul acceptațiunei;

Considerând că odată stabilit în principiu că donațiunea este un contract și că legea desființază veri-ce contract care este dependente de o clausă ilicită rămâne dar învederat că această regulă se aplică și la donațiunile, ce găsesc subordonate unor asemenea condițiuni;

Considerând că, în specie, instanța de fond constată că donațiunea, făcută de Zoe Slătineanu fiului său era dependente de o condițiune ilicită, însă când aceeași instanță trage consecința legală a faptelor așezate de dânsa și face aplicarea legii în privința lor, dânsa în loc de a desființa donațiunea, desființază numai clauza ilicită de care donațiunea atârnă;

Că procedând ast-fel, Curtea de apel violează art. 1008 din Cod civil, restrângând într'un mod gresit dispozițiile lui și nevoind a le aplica fără deosebire la ori-ce contract;

Având în vedere obiecțiunea ce se face, că acest mijloc de casare nu a fost discutat la instanța de fond și nu poate fi propus pentru prima dată dinaintea Curței de casație;

Considerând că dacă această Curte este ținută a respecta existența faptelor constatate de instanța de fond, nu este mai puțin adevărat că calificarea acelor fapte în raport cu legea, și dreapta aplicare a legii în raport cu acele fapte, cad sub controlul direct al Curței de casație, ca una ce este chemată a nu lăsa să se schimbe natura actelor juridice, și a împiedica violarea legii, atât în ce privește interpretarea cât și aplicarea ei;

Considerând că acest control, Curtea de casație este în drept de a-l exercita veri de câte-ori este vorba de violarea unor texte de lege sau principii de drept, ce judecătorii sunt ținuți a aplica fără deșteptarea părților litigante, când ele fie din negligență, fie din neștiință, omit de a le invoca.

Pentru aceste motive, cu privire la mijlocul invocat, și fără a mai examina cele-lalte mijloace de casare, Curtea, casează, etc.

Observație.—Curtea de casație, prin decisia ce publicăm astă-zi, pune în principiu, un lucru de altmintrelea elementar, că donațiunea este un contract, și am putea adăoga un contract solemn și unilateral, afară de casul, bine înțeles, în care s'ar impune prin el o sarcină donatarului, în care caz contractul ar deveni bilateral sau sinalagmatic. Este adevărat că art. 801 dice că donațiunea este un *act* (1), însă această expresiune este într'un glas criticată de toți autorii.

Art. 1 al proiectului comisiunei guvernului prevedea că donațiunea este un *contract*, însă această redacțiune s'a schimbat în urma unor ob-

(*) A se vedea publicată în acest număr p. 158.

(1) Este însă de observat că textul nostru dice că donațiunea este un *act de liberalitate*, ceea-ce este perfect ade-

servațiuni greșite ale primului consul Bonaparte, care găsea cuvântul act mai potrivit pentru donațiuni, de vreme ce, dicea el, *contractul impune sarcini mutuale ambelor părți*. Aceste observațiuni sunt însă lipsite de temei, pentru că, sau donațiunea impune oare-cari sarcini donatarului, și atunci ea este un contract bilateral ori sinagmatic (art. 943), sau ea nu-i impune nici o sarcină, și în asemenea caz, contractul este unilateral (art. 944). În ori-ce caz, ea este un contract, pentru că nu devine perfectă de cât prin concursul consimțământului ambelor părți (art. 942), *duorum in idem placitum consensus* ⁽²⁾. Aceasta rezultă nu numai din natura lucrurilor, dar chiar din art. 946, care dispune că *contractul gratuit sau de bine-facere este acela în care una din părți voeste a procura, sau mai bine dis procura, fără echivalent, un folos celei-lalte*.

Observațiile primului consul Bonaparte, aprobate fără discuție de consiliul de Stat, sunt deci cu totul greșite și dovedesc din partea lui o ignoranță complectă a dreptului, după cum foarte bine observă Marcel Planiol: «*Le premier consul oubliait, dicea acest autor, qu'il existe des contrats unilatéraux et les conseillers d'État eurent la faiblesse de céder à cette observation maladroite du maître qui ne prouvait par là que son ignorance du droit*» ⁽³⁾.

Un alt autor, Émile Acolas ⁽⁴⁾, care câte odată critică cam aspru opera gigantică a compilatorilor napoleoniani, se exprimă de asemenea în modul următor: «*Lors de la discussion au conseil d'État, Bonaparte qui ne parvenait point à retenir les leçons de Merlin, demanda que la rédaction fût changée, «par ce que, disait-il, le contrat impose des charges mutuelles aux deux contractants; qu'ainsi cette expression ne peut convenir à la donation». Non seulement on s'abstint de répondre au maître, mais, par une plate adulation, on déféra à l'erreur de son motif; le mot acte remplaça le mot de contrat au commencement de l'article, quoique la fin continuât à affirmer que la donation est un contrat*».

Așa dar, rămâne bine stabilit că donațiunea este un contract, o *tocmeală*, după cum o defineau și vechile noastre legiuri (art. 1258 Cod. Calimach) și după cum era considerată și la Romani ⁽⁵⁾. Ea este însă un contract *sui generis*,

și ca atare, își are regulile sale particulare. Astfel, donațiunea este un contract solemn (art. 813 și 1168); acceptarea din partea primitorului dăruirii trebuie să fie expresă (art. 814), etc.

Odată acest principiu stabilit, nimic nu este mai ușor de cât a rezolvi chestiunea în privința condițiilor imposibile, ilicite sau imorale care ar figura în o donațiune. Donațiunea fiind un contract, de și de o natură excepțională, se înțelege că o astfel de condiție nu numai că va fi nulă, dar va desființa și convențiunea ce depinde de dânsa, conform art. 1008 din Codul civil. Codul nostru se deosebește deci, în această privință, de la Codul frances și admite implicit soluția mult mai logică, consacrată în termeni expresi prin art. 1065 din Codul italian. «*È nulla qualunque donazione, dice acest din urmă text, fatta sotto condizioni impossibili o contrarie alla legge od al buon costume*». Acest punct nu suferă nici o îndoeală ⁽⁶⁾.

Chestiunea este și va rămâne controversată numai în privința legatelor, cu toate că, după părerea noastră, art. 1008 și 5 din Codul civil sunt aplicabile și la testamente ⁽⁷⁾.

O clausă care se consideră ca ilicită este aceea care ar opri pe donatar sau legatar de a înstrăina lucrul dăruit sau legat. Facultatea de a înstrăina bunurile care sunt în patrimoniul nostru este, în adevăr, de esența proprietății (art. 480), și desființarea acestei facultăți ar fi desființarea a însăși proprietății individuale ⁽⁸⁾. O proprietate nu poate deci fi declarată inalienabilă de cât în casurile anume determinate de lege ⁽⁹⁾.

Lucrul e așa de adevărat în cât se admite, de și în această din urmă privință, chestiunea este controversată, că clauza de neînstrăinare este ilicită chiar atunci când ea nu este absolută și perpetue, ci numai vremelnică sau temporară,

⁽⁶⁾ Cpr. în acest sens, Trib. Prahova și Ilfov. *Dreptul* din 1889, No. 38 și 82. C. București. *Dreptul* din 1902, No. 10 (decisie reprodușă și în *Curierul Judiciar*, acest număr). Alex. Degré, *Dreptul* din 1890, No. 7, p. 50, nota 1. G. Meitani (fiul), *Dreptul* din 1901, No. 82.

⁽⁷⁾ Vezi Trib. Brăila (cu adnotația noastră). *Curierul Judiciar* din 1901, No. 73. D. Chebapci, *Pr. civ.*, I, p. 288 urm. — *Contră.* Trib. Botoșani. *Curierul Judiciar* din 1902, No. 15. C. Iași. *Curierul Judiciar* din 1901, No. 14. Trib. Buzău. *Dreptul* din 1902, No. 17. G. Meitani, *Dreptul* din 1902, No. 11, etc.

⁽⁸⁾ T. Hue, IV, 77.

⁽⁹⁾ Cas. fr. D. P. 53. 1. 191. T. Hue, IV, 79 și *Traité de la cession*, I, 30 și 236. «Considerând, dice decizia mai sus citată a Curții de casație din Franța (6 Iunie 1853), că libera dispozițiune a bunurilor este o maximă de ordine și de interes public, care rezultă atât din spiritul cât și din textul legii, și mai cu samă din art. 544, 1594, 1598 C. civ. (480, 1306, 1310 C. civ. rom); că această maximă nu poate să fie înlăturată de voința omului; că ori ce proprietate nu poate fi declarată inalienabilă de cât în casurile prevădute de lege în care ea a creștut de cuviință să aducă o derogare expresă la principiul fundamental al liberei dispozițiuni a bunurilor, atribut și caracter esențial al proprietății, etc.»

verat. Aceasta nu împiedică însă donațiunea de a fi un contract. Art. 1050 din Codul italian dice că donațiunea este un act de liberalitate spontană (*un atto di spontanea liberalità*), pentru a se arăta că voința dăruitorului trebuie să fie liberă, *nullo jure cogente* (L. 82, Dig., *De divers. regulis juris antiqui*, 50, 17).

⁽²⁾ L. 1, § 2, Dig., *De pactis*, 2, 14.

⁽³⁾ Planiol, III, 2501.

⁽⁴⁾ Acolas, *Manuel de droit civil*, II, p. 381, nota 1 (ed. din 1874).

⁽⁵⁾ Cpr. L. 7, Cod., 2, 20 și L. 8, Cod., 7, 39.

adeacă impusă numai pentru un timp determinat⁽¹⁰⁾.

Ce trebuie să decidem în privința clauzei prin care s'ar dispune că averea dăruită saŭ legată să nu poată fi urmărită, clausă care se întrebuintează adese-ori pentru a pune pe un donatar saŭ legatar insolvabil la adăpost de orî-ce urmărire din partea creditorilor sîi? O asemenea clausă este ea licită saŭ ilicită? În privința rentelor viagere, constituite *cu titlu gratuit*, art. 1650 din Codul civil permite *prin excepție* o asemenea clausă⁽¹¹⁾. Art. 408 din Procedura civilă, a căruî redacție a rămas din scăpare de vedere aceiaș în proiectul actual (art. 421), este decî inexact cînd vorbește în termeni generali de *rente viagere* constituite sub condițiunea de a nu putea fi urmărite, căci rentele constituite *cu titlu oneros* nu pot fi sustrate de la urmărirea creditorilor fie prezenți, fie viitori, pentru că, față cu cei dintîi, clausa de neurmărire ar constitui un act de spoliațiune în acest sens că debitorul n'ar mai fi ținut a'și îndeplini îndatoririle cu toate bunurile sale prezente și viitoare, așa cum dispune art. 1718 C. civ.; ear în privința celor de al doilea, pentru că debitorul s'ar declara însuși incapabil de a contracta obligațiuni valide, executoriî asupra tuturor bunurilor sale, ceea ce el nu poate să facă⁽¹²⁾.

În cît privește însă constituirea rentelor cu titlu gratuit, nimic nu se opune, din contra, la stipularea unei clauze de neurmărire, pentru că constituitorul rentei putînd să nu o introducă în patrimoniul rentierului, poate foarte bine să o sustragă de la urmărirea creditorilor sîi⁽¹³⁾.

Dar, dacă în privința rentelor constituite cu titlu gratuit, clausa de neurmărire este prin excepție permisă și perfect licită, asemenea clausă poate ea în mod valid fi stipulată și în alte cazuri? În doctrina și jurisprudența franceză chestiunea este foarte controversată. Unii, în adevăr, declară asemenea clausă de nulă atît în privința creditorilor anteriori cît și acelor posteriori, ear alții o validează numai în privința creditorilor anteriori⁽¹⁴⁾.

⁽¹⁰⁾ Cpr. Trib. Ilfov. *Curierul Judiciar* din 1902, No. 15. Trib. Tecuci. *Dreptul* din 1896, No. 14. T. Huc, IV, 85 urm. Planiol, I, 976 (ed. a 2-a). Laurent, XI, 460 urm. Baudry et Colin, *Don. et testaments*, I, 129 (ed. a 2-a). Veđi asupra acestei controverse articolul nostru în *Curierul Judiciar* din 1901, No. 72.

⁽¹¹⁾ Nu se poate însă stipula necedarea totală saŭ parțială a unei rente, constituită fie chiar sub titlu gratuit, pentru că aceasta ar însemna a rădica rentierului dreptul sîu de proprietate, ceea ce nu poate face de cît legea. (Cpr. art. 409 Pr. civ.). Laurent, XXVII, 301. T. Huc, XI, 359. — *Contrà* P. Pont, *Petits contrats*, I, 782. Guillaouard, *Contrats aléatoires*, 173. Troplong, *Idem*, 347. Trib. Huy (Belgia). D. P. 88. 2. 78.

⁽¹²⁾ Cpr. T. Huc, IV, 78.

⁽¹³⁾ Cpr. Baudry et Wahl, *Contrats aléatoires*, 311.

⁽¹⁴⁾ Veđi autorii citați într'un sens și în altul în *Répert. Sirey*, *Vo Condition*, 396 urm.

Credem că această distincție este arbitrară și că clausa de neurmărire trebuie să fie considerată ca ilicită în toate cazurile în care ea nu este permisă de lege. Ea constituie, în adevăr, o înstrăinare parțială, și ca atare, scoate bunurile din comerciŭ în contra interesului obșteșc, care voește ca ele să circuleze din mîna în mîna spre a fi un izvor de avuție.

«Principiul art. 1718 este de ordine publică, ȳice Laurent. Morala nu permite ca creditorii, reduși la sărăcie, să fie condamnați a fi marturii avuției debitorului lor, care le a constituit bunurile sale drept garanție, orî care ar fi origina lor»⁽¹⁵⁾.

În specia judecată de Curtea noastră supremă, instanța de fond, interpretînd contractul intervenit între părți, recunoaște că nu era vorba de o rentă viageră, în care caz clausa de neurmărire ar fi trebuit să fie validată conform art. 1650 C. civ.⁽¹⁶⁾, ci de un usufruct, în care caz clausa ar fi trebuit să anuleze donațiunea. Or, dacă așa sunt lucrurile în fapt, decisiua Curței din București violează în mod flagrant art. 1008 C. civ., intru cît declară condiția de neurmărire ca fără efect și o consideră pur și simplu ca nescrisă, fără a anula însuși donația care cuprindea o asemenea condiție ilicită. Prin urmare, cu drept cuvînt această decisiune a fost casată.

Dar acest mijloc nu fusese propus înainte Curței de fond de către dăruitor. Aceasta nu face nimic. Curtea era datoare să invoace mijlocul din oficiŭ, pentru că o clausă contrară ordinei și siguranței publice, precum era în specie acea de neurmărire a bunurilor dăruite, nu poate sta în picioare și valida un contract, chiar dacă părțile ar consimți la una ca aceasta. Motivul putea decî fi propus pentru prima oară în casație, și decisiua Curței supreme este juridică din toate punctele de vedere, cu toate conclusiunile contrare ale organului Ministerului public⁽¹⁷⁾.

Ceea ce am ȳis în privința clauzei de inalienabilitate, fie absolută, fie temporară și în pri-

⁽¹⁵⁾ Laurent, XI, 472. Cpr. Demolombe, XVIII, 311. T. Huc, VI, 63. Baudry et Colin, *Don. et testaments*, I, 132 (ed. a 2-a). Veđi și Cas. belg. Sirey, 80. 2. 108. (Autorii de mai sus se referă la clauzele de neurmărire privitoare numai la imobile, pentru că art. 581 din procedura franceză vorbește de sumi și obiecte (adeacă mobile) declarate neurmăribile, de testator saŭ dăruitor). La noi, nu există nici o rațiune de a se destinge între mobile și imobile.

⁽¹⁶⁾ Curtea din București, S. I, prin decisiua sa din 16 Ianuarie 1902, dată cu privire tot la acelaș contract de donație, însă între alte părți, publicată tot în acest număr al *Curierului Judiciar*, p. 159, decide că, în specie, nu este vorba de un usufruct, ci de o rentă constituită sub titlu gratuit, aplicînd dispoziția art. 1650 din Codul civil, și anulînd donațiunea numai în mod subsidiar.

⁽¹⁷⁾ Veđi conclusiile d-lui procuror Stătescu, publicate în fruntea acestui număr a ziarului nostru.

vința clauzei de neurmărire, este, după părerea noastră, aplicabil și cauzelor prin care s'ar opri cedarea în totul sau în parte a lucrurilor sau drepturilor vândute, dăruite ori legate.

Acest punct, care este de asemenea controversat, având însă nevoie de mai multe desvoltări, va face obiectul unui studiu ulterior⁽¹⁸⁾.

D. Alexandresco

CURTEA DE APEL DIN BUCUREȘTI, Secția I

Audiența de la 25 Aprilie 1901

Președinția D-lui V. BOSSY, Consilier

Zoe Slătineanu cu N. Rotman și alții.

Deciziunea comercială No. 24/901.

Donățiune cu clausă de nesesibilitate.—Care este caracterul ei legal.—Dacă o asemenea donățiune se poate urmări sau popri de către creditorii donatarului.—(Art. 520 din Codul civil).

1. *Donățiunea unei sume fixe de bani ce are a se prelua numai din venitul anual al unei moșii, sub condițiune de a nu putea fi urmărită și cu dreptul pentru donatar de a exercita în virtutea acestui drept real constituit și concedat prin act, drepturile politice, plătind însuși fonciera și cele l'alte dări către stat, în analogie cu cuantumul sumei dăruite, constituie un uzufruct, ear nu o rentă viageră.*

2. *Conform art. 520 din Codul civil, uzufructul, putându-se constitui pe tot felul de lucruri mobile și imobile, clauza de nesesibilitate conținută în actul de donăție, nu poate avea nici un efect, și prin urmare, uzufructul anual dăruit, poate fi poprit de creditorii donatarului.*

S'a ascultat d-l avocat N. Niculescu din partea apelantei Zoe Slătineanu și d-nii avocați Em. Pantazi și G. Mălcoci din partea intimatului N. Rotman în combateri.

Curtea deliberând,

Asupra apelului făcut de Zoe Slătineanu în contra sentinței cu No. 282 din 1901 a trib. Ilfov, secția comercială;

Ascultând pe părți în susținerile orale și văzând actele depuse și concluziunile lor scrise din dosar;

Având în vedere că prin sentința apelată se validează poprirea efectuată de portărele I. S. Codreanu de pe lângă trib. Ilfov, în ziua de 25 Septembrie 1900, în mâinile apelantei Zoe Slătineanu, pe care o obligă să plătească intimatului N. Rotman suma de lei 30000 cu procente și cheltueli de judecată din banii ce are a număra debitorului Ion G. Lenș Slătineanu, conform actului de donățiune autentificat la No. 2497 din 1871 de trib. Ilfov, s. III;

Având în vedere că, apelanta se opune la această validare pe motiv că venitul de 2000 galbeni cuprins în actul de donățiune sus menționat fiind dăruit sub condițiunea formală de a nu putea fi cedat de fiul său în nici un caz și de a nu putea fi urmărit nici odată de verii un creditor personal al său, nu se putea popri, de oare ce legea prin art. 408 din proc. civ. combinat

cu art. 1650 din Cod. civil, nu permite urmărirea sau sechestrarea renditelor și a pensiunilor alimentare;

Având în vedere că, intimatul N. Rotman, susține din contră că ceea ce apelanta a dăruit fiului său prin actul de mai sus, nu este o rentă viageră ci un uzufruct din venitul moșiei sale Lisa și în atare caz condițiunea de neurmărire pusă în actul de donățiune nu poate să producă nici un efect, întru cât, conform legii, numai renta viageră se poate constitui sub condițiunea de a nu fi urmărită;

Considerând că, în adevăr, după art. 1650 din Cod civ. numai renta viageră, se poate constitui sub condițiunea de a nu putea fi sechestrată;

Că, așa fiind, urmează a se vedea dacă aceia ce apelanta Zoe Slătineanu a dăruit fiului său I. G. Lenș Slătineanu, prin actul menționat sub condițiunea de nesesibilitate, este o rentă viageră, după cum susține dânsa, sau este un uzufruct, după cum susține intimatul;

Considerând că prin actul de donăție se zice «dăruiesc azi fiului meu Ioan G. Lenș-Slătineanu, un uzufruct anual de galbeni 2000 ce se va preleva din venitul moșiei mele Lisa din districtul Teleorman și care va fi prin consecință grevată de acum înainte de această sarcină în primul rang» apoi arată clausele și condițiunile constituirii acestui drept de uzufruct după cum îl numește apelanta. La art. 2 se vorbește iar de uzufruct, căci se zice, că acest uzufruct de 2000 galbeni anual în nici într'un caz nu va putea fi urmărit, etc., iar în art. 3 se zice, că la caz de a voi cel în drept prin acest act de danie, să exercite drepturi politice în virtutea dreptului real constituit și concedat prin act, va putea cere una ca aceasta conformându-se legii constituționale în ceea ce privește plata foncierii către fisc în analogie cu cuantumul de 2000 galbeni anual dăruit din venitul moșiei Lisa;

Că, ast-fel, în tot conținutul actului de donățiune nu se vorbește de loc despre rentă viageră ci numai de uzufruct și de drept de uzufruct; și ce e mai mult în art. 3 se vorbește de uzufructul dăruit, considerându-se ca un drept real, de unde rezultă că intențiunea donatoarei a fost a dăruia fiului său un drept real de uzufruct;

Considerând că ceea ce confirmă și mai mult această interpretare a actului de donățiune este că donatoarea a înțeles a dăruia fiului său 2000 galbeni anual numai din venitul moșiei Lisa și dar dacă dintr'un caz fortuit, această moșie n'ar produce nici un venit într'un an, donatarul nu ar putea pretinde să i se plătească suma dăruită din altă avere a donatoarei și în acest caz darul concordă cu natura uzufructului iar nu cu natura rentei viagere care constituind o obligațiune personală, donatorul este ținut a o împlini din orî-ce alte bunuri ale sale;

Că, dar, față cu interpretarea ce Curtea dă actului de donățiune în speță și în vedere că conform art. 520 din Cod civ., uzufructul putându-se constitui pe tot felul de bunuri mobile și imobile, clauza de nesesibilitate conținută în actul de donățiune, nu poate produce nici un efect și prin urmare uzufructul de 2000 galbeni anual, dăruit debitorului I. G. Lenș-Slătineanu poate fi poprit de intimatul N. Rotman pe tot timpul cât va fi necesar a se acoperi creanța sa, sau până în momentul când uzufructul ar înceta în mod legal;

Că ast-fel, urmează a se confirma sentința tribunalului, respingându-se apelul;

Având în vedere și art. 140 Pr. civ.

Pentru aceste motive, Curtea, în majoritate, respinge apelul, etc.

(ss) I. E. Dobrescu, Em. Anastasiu, Gr. Ștefănescu.

Opiniune

Sub-semnații suntem de părere a se admite apelul Zoei Slătineanu, și a se invalida poprirea făcută de N.

⁽¹⁸⁾ Cpr. de pe acum asupra nevalidității clauzei prin care s'ar opri cedarea lucrului dăruit vândut sau legat, T. Huc. Tr. de la cession, l. 234 urm. Cas. fr. decizia supra citată. D. P. 53. 1. 191. Siréy, 53. 1. 619.

Rotman pe venitul moșiei Lisa pentru suma ce-i dărește I. G. Lenș-Slătineanu și aceasta pentru următoarele considerațiuni: Pentru a decide natura actului de donație făcut de Zoe Slătineanu fiului său I. G. Lenș-Slătineanu, nu se poate raționa cu denumirea ce 'i-ar fi dat părțile, căci numai complexul condițiilor conținute în act stabilesc această natură; Or, actul de față, de și se vorbește mereu de usufruct, nu întrunește caracterul unui usufruct, beneficiarul neavând nici un amestec, nici un drept în privința fondului din care să-i decurgă acest usufruct, și dar nu se potrivește cu definiția art. 517 și 521 din Cod civil, beneficiarul nu are de cât rolul pasiv de a primi 2000 galbeni anual, și spre a asigura servirea acestui venit donatoarea 'l asigură în moșia Lisa, din a cărei arendă să se plătească această donațiune; presintă deci caracterul unei simple rente viagere, asigurată într'un imobil, a rentelor fonciare (franceze și germane) această asigurare de bună seamă nu 'i poate schimba natura, și dar art. 1650 Cod civ. 'și găsește aci aplicarea, apărând pe beneficiar de urmăriri.

(ss) V. Bossy, G. Flaișlen.

Audiența de la 16 Ianuarie 1902

Președenția D-lui V. RÂMNICEANU, Consilier

Paulina Arion cu Zoe și Jean Lenș Slătineanu

Decizie civilă No. 16/902.

Donațiune cu clausă de nesesibilitate.—Care este caracterul ei legal.—Dacă o asemenea donațiune se poate urmări sau popri de către terți creditorii ai donatarului.—(Art. 1650 din Codul civil).

Donațiune cu clausă de nesesibilitate considerată ca usufruct.—Dacă o asemenea clausă ilicitează anulează întreaga convenție.—(Art. 1008 din Codul civil).—De cine se poate invoca asemenea nulitate.

1. *Donațiunea unei sume fixe de bani din venitul anual al unei moșii chiar în cazul când în act se întrebuițează de părți cuvântul de usufruct, și se prevede dreptul pentru donatar de a plăti imposibilul funciar aferent la acel venit, precum și transcrierea actului de donație, nu constituie un usufruct, ci o rentă viageră în venitul acelei moșii, întru cât nu creează donatarului nici cel mai mic drept sau amestec asupra fondului din care se prece acest venit.*

Ast-fel, clausa de neurmărire prevăzută în actul de donație, e perfect valabilă conform art. 1650 din Codul civil și opozabilă celor d'al treilea.

2. *Donațiunea, fiind în esența sa o simplă convenție, chiar în ipotesa când s'ar admite că în specie ar constitui în sine un usufruct în favoarea donatarului, totuși conform principiului general din art. 1008 din Codul civil, clausa inalienabilității, anulează întreaga convenție, și o asemenea nulitate se pote invoca atât de donatar cât și de donatoare.*

S'au ascultat: d-l avocat G. Cerkez din partea apelantei Paulina Arion; și

D-nii C. Dissescu și P. Negulescu din partea intimăților Zoe Slătineanu și Jean Lenș Slătineanu.

Curtea,

Având în vedere apelul făcut de Paulina Arion contra sentinței No. 263/99 a trib. Ilfov, secția de notariat; Având în vedere că Paulina Arion având a lua de la

Jean Lenș Slătineanu o sumă de bani în virtutea sentinței definitive a trib. Ilfov, secția I, No. 3/93 a făcut poprire în mâinile Zoei Slătineanu pe o donație ce prin actul autentificat la No. 2497/71 Ilfov, aceasta a făcut fiului său Jean Lenș Slătineanu;

Având în vedere că prin acest act Zoe Slătineanu donează lui Ion L. Slătineanu 2000 de galbeni anual, ce se vor prelua din venitul moșiei Lisa din jud. Teleorman și se vor plăti în rate din arenda moșiei la epocile scadenței câștigului;

Având în vedere că, deși în acest act părțile întrebuițează cuvântul de usufruct, deși se prevede că donatarul va plăti imposibilele funciare etc., aferente la acest venit, precum și transcrierea actului, totuși nu creează lui I. L. Slătineanu nici cel mai mic drept sau amestec în zisa moșie, încât usufructul asupra unui lucru implicând în primul loc dreptul de dispoziție asupra lucrului respectiv, drept care la lucrurile fungibile merge până la consumarea lor și înlocuirea prin altele de aceeași natură și calitate, dreptul prevăzut prin acest punct nu presintă caracterele usufructului;

Având în vedere, că, dar, Curtea, 'și face convingerea că, în specie, e vorba nu de un usufruct ci de o rentă viageră care s'a asigurat în arenda moșiei;

Având în vedere că, așa fiind, clausa neurmăririi prevăzută prin actul de donație, e perfect valabilă conform art. 1650 C. civ., și opozabilă celor d'al treilea;

Având în vedere că, ast-fel, deja din acest punct de vedere urmărirea nu poate să subsiste lipsindu-i obiectul;

Având în vedere însă, că, chiar în ipotesa că actul de donațiune ar constitui un usufruct în favoarea donatarului Ion G. Lenș Slătineanu, încă am ajunge la aceiași soluție;

Având în vedere că în acest cas, într'adevăr, ar trebui să aplicăm principiul general al art. 1008 C. civ. după care convențiunile ce conțin condiții nelicite, cum ar fi aceia a inalienabilității unui usufruct, anulează întreaga convenție, și, dar, să considerăm ca nulă chiar această donație, donațiile fiind în esența lor o simplă convenție și această nulitate se poate perfect invoca atât de debitorul donatar cât și de donatoarea poprită, existând interes vădit și pentru Zoe Slătineanu de a nu contribui la existența fiului său în afară de această donațiune;

Având în vedere și motivele din sentința tribunalului pe cari Curtea le adoptă;

Pentru aceste motive, redactate de d-l consilier G. Flaișlen, respinge apelul, etc.

(ss) V. Râmniceanu, T. T. Djuvara, G. Flaișlen.

O p i n i u n e

Sunt și eu de părere a se respinge apelul pentru aceleași motive ca și majoritatea, afară de motivul privitor la natura dreptului dăruit debitorului de mama sa care cred că este un drept de usufruct, iar nu o rentă viageră.

(s) Em. Anastasiu.

JUDECATORIA OCOLULUI TOPOLOGU, JUD. ARGEȘ

Audiența de la 12 Septembrie 1901

Ion Tache Petre cu Ștefan Ionescu și d-na Iulia Erculescu tutoarea legală a casei defunctului Gh. Panaitescu

Cartea de judecată civilă No. 1335/901

Acțiune posesorie.—Autoritatea lucrului judecat.—Când există.—Primarii comunelor rurale.—Însărcinarea lor de către judecătorul de pace, cu executarea măsurilor relative la tutelă.—Comunicarea unui inventar.—Proces-verbal de comunicare.—Titlu suficient pentru acțiune posesorie.—Când pot fi intentate acțiunile posesorii.—Când reclamantul este dispensat de a dovedi

că a posedat cel puțin un an înainte de turburare sau depozitare. — Violentă sau forță. — Posesiune de către arendaș. — Dacă duce la usucapiune. — (Art. 60 și 65 din legea judec. de ocoale din 1896; art. 20 din regul. legei judec. de pace din 1894; art. 1846, 1847 și 1853 Cod civil).

Cuasi-deliict.—Patron.—Responsabilitatea lui pentru prejudiciul cauzat de prepus.—(Art. 1000 din Cod civil).

1. *In materie de acțiune posesorie nu poate fi vorba de autoritatea lucrului judecat de cât numai dacă ambele procese sunt relative la același fapt și care să dea naștere aceluiași acțiuni.*

2. *Potrivit art. 65 din legea judecătorilor de ocoale din 1896, precum și art. 20 din regulamentul legii judecătorilor de pace din 1894, primarii comunelor rurale pot fi însărcinați, prin delegația judecătorilor, cu executarea tuturor măsurilor necesare în materie de tutelă, deci și cu darea în primire a unui inventar sau unei copii după un inventar.*

De aci rezultă că procesul-verbal de darea în primire a unui inventar deja existent poate constitui un titlu suficient pentru a intenta o acțiune posesorie.

3. *Acțiunile posesorii, pentru a fi admise, trebuie să nu fi trecut un an de la turburare sau depozitare.*

4. *Într-o acțiune posesorie reclamantul este dispensat a face dovadă că a posedat cel puțin un an înainte de turburare și că posesiunea sa întrunește elementele cerute de art. 1846 și 1847 Codul civil, în cazul când depozitarea sau turburarea s'a făcut prin violență sau forță.*

5. *Cel ce posedă ca arendaș posedă cu titlu precar și această posesiune nu duce la usucapiune.*

6. *Stăpânul răspunde de prejudiciul cauzat de prepusul său.*

S'a prezentat: reclamantul Ion Tache Petre asistat de d-l apărător Ion S. Codreanu, precum și intimat Ștefan Popescu și Iulia Erculescu, asistați de d-l apărător C. Olănescu.

D-l Olănescu din partea pârâților ridică incidentul autorității lucrului judecat în cauză, prezentând copie după cartea de judecată No. 347/90 a acestei jud. neinvestită cu formula executorie;

D-l Codreanu arată că incidentul nu poate fi opus cu succes pentru faptul că cartea de judecată nu este nici investită cu formula executorie și apoi în materie de posesie nu se poate invoca autoritatea lucrului judecat într-un cât după art. 1201 C. civil se cere între alte condițiuni să fie relativă cartea de judecată și acțiunea la același fapt lucru ce nu este în specie.

Judecata,

Asupra incidentului de față:

Având în vedere că copia după cartea de judecată No. 347/90 nu este investită cu formula executorie; că în materie de acțiune posesorie nici nu poate fi vorba de autoritatea lucrului judecat, de cât numai dacă am presupune că ambele procese sunt relative la același fapt care să dea naștere aceluiași acțiuni lucru ce în specie nu se întâmplă pentru aceste motive se respinge incidentul ca nefondat.

In fond,

S'a procedat la ascultarea martorilor:

S'a ascultat d-l apărător I. S. Codreanu în susținerea reclamațiunii, precum și d-l apărător C. Olănescu în combateri.

Judecata,

Asupra acțiunii civile prin care Ion Tache Petre pretinde de la d-l Șt. Ionescu ambii din com. Dănicei că i-ar fi turburat posesiunea la patru prăjinii pământ în primăvara anului corespunzător;

Având în vedere și cererea reclamantului prin care a introdus în cauză pe d-na Iulia Erculescu, tutoarea casei defunctului Gh. Panaitescu, pentru că dânsa a însărcinat pe isprăvnicul moșiei anume Șt. Ionescu să facă pretinsa turburare;

Având în vedere susținerile părților în instanță;

Având în vedere că din procesul-verbal dresat de primarul comunei Dănicei la 22 Aprilie 1901 și atașat la dosar se constată că în urma adresei acestei judecătorii No. 8718/901, acel primar a procedat la darea în primire copiilor rămase pe urma defunctului Tache Petre avereii rămasă după inventar;

Având în vedere că atât după art. 65 din legea jud. de pace actuală, cât și după art. 20 din regulamentul legii din 1894, primarii comunelor rurale pot fi însărcinați prin delegația judecătorilor cu executarea tuturor măsurilor necesare în materie de tutelă, deci și cu darea în primire după un inventar; că dar potrivit cu aceste texte procesul-verbal de darea în primire după un inventar deja existent poate constitui un titlu suficient pentru a intenta o acțiune posesorie;

Având în vedere că după art. 60 legea judecătorilor acțiunile posesorii pentru a fi admise trebuie după al. I să nu treacă un an de la turburare sau depozitare lucru ce se confirmă în specie atât prin depunerile martorilor audiați în ședința de la 19 Iulie a. c. cât și din declarația făcută de către d-na Iulia Erculescu, chemată în cauză înaintea acestei judecătorii;

Având în vedere că și în cazul când s'ar susține că procesul verbal dresat de primar pentru darea în primire a unei averi nu constituie un titlu suficient pentru a exercita o acțiune posesorie, totuși reclamantul este dispensat a face dovadă că a posedat cel puțin un an înainte de turburare și că posesiunea sa întrunește elementele cerute de art. 1846 și 1847 C. civil în cazul când depozitarea sau turburarea s'a făcut prin violență sau forță; că în specie, din depunerile martorilor audiați la 19 Iulie a. c. se constată că porumbul semănat de reclamant a fost smuls, fapt ce implică în sine ideea de violență deci și din acest al doilea punct de vedere acțiunea reclamantului este fondată;

Având în vedere că din depunerile martorilor audiați conform art. 196 Pr. civ. în ședința de la 10 Septembrie a. c. se constată că atât pârâta cât și autorul său def. soț Gh. Panaitescu au posedat pământul în litigiu în calitate de arendaș, deci cu titlul precar, posesiune care potrivit art. 1853, 1847 și 1846 nu duce la usucapiune; ceva mai mult sunt presumați că au posedat pentru reclamant și autorul său;

Având în vedere că după art. 1000 C. civil stăpânul răspunde de prejudiciul cauzat de prepusul său în specie d-na Iulia Erculescu ca tutoare a casei defunctului Gh. Panaitescu și stăpână a lui Șt. Ionescu, urmează a răspunde de prejudiciul cauzat de către acesta;

Având în vedere că prejudiciul cauzat nu este așa de mare pe cât pretinde reclamantul și deci judecata în suverana apreciere îl fixează la suma de 20 lei.

Văzând și art. 1169, 1170 C. civil.

Pentru aceste motive, admite acțiunea, etc.

Jude (s) C. St. Ștefănescu.

greșier (s) N. Predescu.

INFORMAȚIUNI

D-l C. N. Răduleanu, greșierul trib. Ilfov, secția I, a trecut examenul de licență în drept în ziua de 25 Februarie a. c. cu un deosebit succes, obținând numai bile albe. Teza susținută a fost: **Mandatul în Dreptul Roman și Român. Felicitările noastre noului licențiat.**